

STUDENTS

IZNAK 2 REIZES
MENESI

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

K. Branta un K. Upeslejas nodibināts 1922. gadā.

NUMURS MAKSA
10 SANT.

Rīgā, Valdemāra ielā Nr. 69, dzīv. 8. Tālr. 9-4-6-6-6. Runas stundas: svētdienās no 11—12, pirmdienu no 18—19.

Pasta adrese: Rīgā, Pasta kaste Nr. 70. Pasta tek. rēk.: 424. Gada abonem.: Ls 2.—
Studinājumu maksa: priekšpusē 90 sant., tekstā 60 sant., studin. daļā 20 sant., par
petitindīgu + 5% studinājumu nodoklis.

Nr. 212. -223 | 5 5349r

Piektdien, 1954 g. 28. septembrī.

XIII. ak. g.

Universitātes rektora runa jaunajiem studentiem.

Pārkāpot augstskolas sliksni, Jūs sākat jaunu savas dzīves cēlēnu. Šo pāreju simbolizē gatavības apliecība, ko mēs no Jums prasām, kad Jūs nākat šurp. Tās nozīmē, ka ar vidusskolas beigšanu sākas patstāvības posms Jūsu dzīvē. Varetu jautāt, kāda tad starpība starp viņāt zināšanas un šeit Jūs gūsit zinādusskolu un augstskolu: tur Jūs guvāt zināšanas un šeit Jūs gūsit zināšanas.

Bērnībā Jūs sajēmāt gatavus augļus no vecāku rokām. Bet tad Jūs sākat vērot, ka šie angli izaug no Jūsu vecāku darba. Pamata un vidusskolā Jūs sajēmāt zināšanas kā gatas atziņas, šeit Jūs redzēsit, kā zinātnē top. Jūs izpratis, ka no katras atziņas iet bezgālīgs novērojumu un secinājumu pāvediens līdz kultūras un cilvēces pirmsākumiem, un no katra zinātnes vispēdējā sašieguma kā izstarojumu vilpi aug jaunu atziņu plūsmu vienmēr tālāk, vienmēr dziļāk, vienmēr augstāk. Kā kviešu graudi ir mūžīgās dzīvotgrības, smagā darba, nemītgās steigas un saules staru iemiesojums, dzīvībā pārvērstie sūrie sviedri, kā dārgakmeņu vērtība ir tik liela tāpēc, ka tie graudi atrodami un ir matērijas pilnīgākais veidojums, tā vislielākā vērtība, vispilnīgākais dailums, kāds cilvēka uztverei pieejams, ir zinātnes sasniegumi, kas ir paaudžu paaudžu nenogurstošas meklēšanas, neatlaidīgā darba auglis. Šeit Jūs izpratis, cik daudz šajos sasniegumos ielikts cilvēces labāko dēlu, visaugstākā lidojuma garu, intellektuālās enerģijas, mūžīgās patiesības slāpju, pat ciešanu un savas dzīvības upuru, jo ceļš uz visdzīlākām atziņām ir gājis pār sātiem un tās uzrakstītās nākamām paaudzēm sirds asinīm. Šeit Jūs pārliecīnāties, cik daudz pat visai vienkāršās, ikdienīšķās atziņās slēpjās gan radošā gara liesmas, gan meklētāja pārejošo šaubu un neticības, gan pāri mākoņiem spīdošā prāta asuma. Jums atvērsies acis, lai redzētu, kādam svētumam, kādiem dārgumiem Jūs esat dažreiz ar nevērību, varbūt garlaikodamies, gandrīz ar nicināšanu garām gājuši. Jūs nobisaties savas nevēribas un ja tad tās vietā Jūsu sirdī radīsies neliekuljota gobījība pret zinātnes vērtībām, tad Jūs būsi cienīgi tapt par zinātnes templa mācekliem. Tad ne vairs pārbaudījumu izturēšana, ne vairs ieskaitījumu vākšana būs Jūsu darbības dzīnēspēks, bet Jūsu neatvairāmi vilks pie sevis augstāko vērtību burvigais mīrdzums, jo zinātnes un mākslas ieguvumi ir lie-

lākais, ko cilvēks ir sasniedzis; šo ieguvumu dēl ir laime būt cilvēkam. Un izredzētie no Jums tad nojautīs, ka šo vērtību jaurādīšana, kaut ar grūtībām un ciešanām saistīta, dod lielāko svētlaimību, kāda iespējama virs zemes un paši pieskārsies tai, tapdami par gaismas pils cēlējiem.

Vismazākie notikumi un lietas ap Jums taps lieli un neapvērampa satura pilni. Dažu burtu sakopojumā izteiktais matemātikas simbols, skaitis tā tapšanas perspektīvā, paliks par apbrīnojamu cilvēka gara spēka un asuma liecinieku. Tulta loks, kam ikdienas to nevērojot pāri gājuši, atvērsies pēkšķi kā gadusimtu meklējumu, kā matemātikas, fizikas un celtniecības sakausējuma auglis. Kāds vēstures secinājums saistīsies ar pretrunīgu teoriju idejisko ciņu, kurām ieroči gadu desmitiem meklēti archīvos, tautas gara mantās, valodā un psicholoģijā. Jums vien pazīstama chloroforma lietāšana narkozei, bet retam varbūt ziņāms, cik daudz šajā chēmijas un medicīnas sintēzē, kas novērš miljonu slimnieku neciešamās sāpes un lauj izglābt miljonu cilvēku dzīvību, slēpjās novērojumu, mērinājumu un kvēlošas milestības uz cietošo cilvēci.

Zinātnes gaismā vissīkākās parādības top nozīmes pilnas un radošais gars pilda ar saturu zemi, kas bez tā ir neiztaisita un tukša. Atklādama dabas likumus zinātnēmāca mūs mīlēt šo zemi, visas dzīvības mūžīgo avotu un pār visām lietām karsti mīlēt mūsu dzimto Latvijas zemi, kas tagad ir mūsu un kuļu nekad vairs, kamēr pastāvēs debess un zeme, mēs neatdosim ciemīm.

Un šī zeme, kas tik bagāti sniedz Jums savus augļus, prasa no Jums, lai Jūs to darītu bagātu un daiļu un krāsnāku par visām citām zemēm. Lai inženieri pārvār atstatumu starp tās malām un architekti cel saules pilnus namus, lai mēchaniki noņem zemkopīm darba pārmērīgo smagumu un purvi un smiltāji lai pārvēršas ziedošos laukos un dārzos. Jūs gaida pilskalni ar mums vēl nezināmiem stāstiem par pagātni, no kurām varām smelties dzīves drosmi un gudribu, kā spraužami ceļa stabīnākotnei. Jūs gaida archīvi, lai Jūs tiem lautu runāt patiesību, ko svešnieki bieži kājām minuši, par to, kādi bijuši mūsu tautas likteņi. Jūs gaida neizsmēlamās tautas gara mantas, ko savācīs lielais Burtnieks, kā tēls uz Jums šeit noskatās, aicinādams celt gaismā to bagātības. No mazvērtīgās matērijas Jums jāmācas darināt lielas vērtības tautas labklājībai. Jums jāmācās vadīt tautas sabiedrisko dzīvi un veidot tās saimniecību. Jums kādreiz būs jāatbild par dārgāko mantu — tautas veselību un cilvēka dzīvību. Jums būs jāaudzina un jāveido tautas dvēsele un jāprot tājā uzmeklēt un atraiši spēkus, kas tur slēpjās un ar kuriem tautai veikt savu vēsturisko misiju.

Ja nu tik daudz stāv priekšā darba un tik lieli ir uzdevumi, kas Jums šeit veicāni, tad dibināti Jūs iautās, kur tad nemt spēkus šim lielajam darbam? Vēsture rāda, ka tauta dzīvo kultūras dzīvi tik ilgi, kamēr tautā stipri tikumiskie pamati. Tautas likteņus vada tās intelligence, kurās morāliskais stiprumis noteic tautas mūžu un stāvokli citu tautu vidū.

Jums stāsies celā viļinošie kārdinājumi, gan tukšu izpriecei veidā, aiz kurām slēpjās iekšķīgais nogurums, velti zaudētais laiks, dažreiz saļauztā veselība, gan šķietami viegli iegūstamu labumu veidā, aiz kurīem slēpjās viļšanās, negods un izmīsums. Jūs sastapsies ar tiem, kas ar zaimojošu smīnu nonicinās sirds un miesas šķistību un smiesies par ģimenes svētumu; aiz to spožās ārienes slēpjās primitīvais vai pat izvirtušais zvērs.

To visu pārvarēsit, ja neizlaidīsīt no gara acīm par Jums lūgšanā nogrimušās mātes tēlu un tēva stāvu, kas varbūt darbā salicis, bet ar augsti paceltu galvu var ikvienam ar lepnumu acīs skatīties, apzinoties, ka viss, kas dzīvē sasniegts ir godīga darba auglis. Sekojet tiem, kam sastrādātas rokas ir lielākais lepnumis un dzīves vienkāršība — augstākās gara dižciltības izpādums. Nekad un neviena, lai nebūtu starp Latvijas universitātes audzēkņiem, kam kādreiz būtu jāstājās valsts vai sabiedrības tiesas priekšā par to, ka tas slikti pildījis savus pienākumus.

Meklējet sevi dievišķigo dzirksteli un studijas lai to uzpūš gaišā līesmā. Bet kas šeit nejustos mājās, kam nepietiek zinātgribas, lai sasniegtu sprausto mērķi, tam lai neapsīkst goda prāts — dot vietu ciemīm un meklēt citur godīgu darbu un savu dzīves aicinājumu. Jūs iešiet kalnup. Kalni ir plašai apkārtnē redzami, jo augstāki. Jo plašāki. Jūs, nācījas zieds, apzinaties, ka notā, kādi Jūs būsi, spriedis par visu tautu un tās nākotni.

Jums ir pamats ar gaišu palāvību raudzīties nākotnē. Cilvēce tikko atraisīs no izdzivotām maldū mācībām, kas to novedušas strupceļā. Materiālisma vietā stājas garīgas vērtības, nivēšanas vietā — lielā dažādība, pūlu vietā — personība, šķiru ciņas vietā — vienota tauta. Lielas personības ir tās, kas izved tautu, valsti, cilvēci no strupceļa un briesmām. Jūs zināt, ka nacionālie varoņi modināja mūsu tautu, nacionālie varoņi tai izcīnīja brīvību, nacionālie varoņi tai radīja savu valsti, nacionālie varoņi iztīrija valsti no zirnekļu tikliem. Šo lielo personību piemērs lai mudina Jūs arī tapt par personībām, izveidojot līdz augstākai pilnībai savus morāliskos un garīgos spēkus. Tēvu zeme gaida, lai Jūs šeit audzinat sevi varoņu garu, lai no Jūsu vidus nāktu nacionālie varoņi, kas latviešu vārdū garīgo vērtību ugumīgiem burtiem rakstītu mūžības grāmatā. Ja pilnīgi izpratisim lielo personības nozīmi, pratīsim cienīt tās īpatnības un neaizmirīsim, ka lielā dažādība ir visas kustības un dzīvības sākums, tad nebūs grūti izturēties ar cieņu pret katru godīgu pārliecību un atziņu, kas dzīmusi patiesību meklējot. Tad nebūs grūti vienai organizācijai ar cieņu izturēties pret citām, tām apvienoties kopējam darbam un kopējiem uzdevumiem. Tad nebūs grūti visiem sakust vienā akadēmiskā saimē un pie tam skaistās saticības, auglīgas sadarbības, smaidošas labvēlības pilnā saimē, lai vēlakajā darbā tautas un valsts druvā ari strādātu tāda pat vienota intelligences saime, vienota savā starpā, vienota ar visu tautu.

Tā Jūs rādisit, ka esat izpratuši jaunā un lielā tautas vienības laikmeta garu, kas dzima 15. maijā. Jūs to ieliešit savās organizācijās, kas vienotās tautas idejas apvēstas savstarpējā iecietībā un cieņā strā- liens!

Foto studija
Rūdolfs Balodis

Rīgā, Baznīcas ielā Nr. 2.
Elizabetes ielas stāri, tālr. 30242.

Turpat • FOTOMA • atsevišķais kabinets
kuļa kātrs pats sevi var uzņemt.

Alionss Francis.

SAULESPULKSTENIS.
Saulespulksten's Jums gan skietas
Akmenstabs, ko tēlinieks kal,
Jeb tās glāžu lodes lietās
Smalkos dārzos visnotal.

Velti raugi tos un taujā,
Vai vēl riņš, val dienasvīds,

Ja kāds zelta nespīd sauja,

Kas kā bezdelīga vīdz,

Nākat atpakaļ uz norām,

Kur pirms daudzēm gadiem Jūs,

Sauli sūciet visām porām,

Tur tas saulespulksten's būs,

Gans, lūk, pulka sešus sprīžus,

Lielās mātes pastaļas,

Enu pārsoļo ik brižus,

Vai nav piecus soļus tā,

Kad tā sarukst trejas pēdas,

Tad vīšs, skall aurolot,

Ganānpulku cel bez bēdas,

Palauj sēta alzbīzot.

Smeldz tam kļusi senās rētas,

Kas jel kādreiz bijis gans,

Tikai Jūsu greznās sētas,

Neder saulespulksten's mans.

dādamas atradis celus, kā saskapot savas tradīcijas ar neapturamo dzīves ritumu.

Progresā impulss meklējams netikai dzīvot dzīpā, bet tā dzinējspēks ir vēl lielākā mērā cilvēka dzīvi celt, darīt to pilnīgāku, darīt to daiļu. Lai taptu par harmonisku personību, tāpēc ne mazāk izkopīma dailuma izjūta. Tai lai ir veltīts viss Jūsu brīvais laiks. Dailuma apdvests lai ir pēc iespējas katrs Jūsu solis, lai nebūtu vietas sekļam un neglītajam.

Mūsu zināšanas par cilvēces un tautu likteņiem un to izprašana vēl ir par mazām, lai jau tagad varētu pilnīgi skaidri nosaukt vārdā latviešu tautas vēsturiskos uzdevumus. Bet mēs zinām, ka vēstures celi nav akla gadījuma tekas. Ja mēs šodien pēc gadsimtu verdzības esam brīva tauta ar savu valsti, mums dzīmst nacionālie varoņi, mēs protam tautas brīvību mīlēt, izkarot un sargāt, kas liecina par lielu tautas dzīvības spēku, tad tas nav nejaušs gadījums. Mēs ejam pretim mūsu tautas vēsturiskā aicinājuma piepildījumam. Mēs to sasniegsim veidojot līdz pilnībai un celot augstumā savu ipatnējo latviešu kultūru, kurai ziedot visus savus spēkus es aicinu Jūs līdz ar visu akadēmisko saimī.

Ja tad nu Jūs, kļusi ciezdami, bet neliekuloti un no visas sirds solāties karsti mīlēt Latviju un stāvēt par to līdz pēdējam elpas vilcienam, turēt cieņā zinātni un universitāti un vienmēr sargāt tās godu, glabāt svētus tautas tikumus un sirdskaidrību, godā turēt darbu un pielikt visas pūles, lai taptu par krietniem pilsoņiem un savu aroda prātējiem, lai varētu visus savus spēkus atdot latviešu kultūras celšanai, tad apsveicu Jūs universitātes vārdā kā pilntiesīgus akadēmiskās saimes loceklus un no sirds novēlu Jums, mīlie komīlitopi, vislabākās sekmes, visspožākos panākumus Jūsu darbā un dzīvē.

Tad līgsmi un darba prieka pilni, ar visu kūsošās jaunības enerģijas sparu stājaties pie darba. Atjaunošās Latvijas saulei spidot un universitātes himnai skanot, lai sākās Jūsu dzīves jaunais un skaistākais cēliens!

Arch. Jūlijs Lūsis.

Architekta Jāņa Baumaņa gars.

Šī gada maija mēneša beigās architektu organizācijas — Architektu vienība un Latvijas architektu biedrība — iepriekšējās vakaros atcerējas architekta Jāņa Baumaņa dzīvi un darbus sakarā ar viņa 101. dzimumdienu 23. maijā v. st. (1834.—1934.). Piemiņas vakaru plašākos apmēros šoruden gatavojoties rīkot arī Rīgas latviešu biedrība, lai godinātu Baumanī kā savu dibinātāju, bijušo priekšnieku un godā biedri. Latvijas architektu biedrība patlaban izdarījusi vēl vienu idejiski loti svarīgu un iesīmīgu akciju Baumaņa nozīmes izcelšanā: tā nolēmusi caur L. Ū. architektūras fakultāti izsniegt naudas prēmiju tam architektūras fak. studentam, kas izstrādās kādu izcīlas vērtības darbu. Baumaņa personības gara.

Tā tad latviešu sabiedrība pamazām sāk atcerēties savu gandrīz vai aizmirsto kultūras milzi. Tā sāk just nepieciešamību to darīt, atcerēties un godā celt Baumaņa garu.

Bet iekš kā tad izpaužas viņa gars? To loti svarīgi skaidri zināt, it sevišķi vēl tad, ja par šā gara iemīesošanu kādā darbā gribam piešķirt prēmiju. Gan tiesa, ka Baumaņa darbi ir visu mūsu acu priekšā un katram iespējams viņa garu tur redzēt, bet tas tomēr nav tik vienkārši. Architektūras veidojumi ir komplikēti darbi ar dzīlu laikmetiski-ideoloģisku un konstruktīvu apakšbūvi, kas no ārienes vien nemaz nav tik viegli saskatāma un atšifrējama. Bet darba pareizai novērtēšanai un paša veidotāja gara izprāšanai tas ir nepieciešams. Baumaņa darbi vēl visumā neizpēti un neapcerēti, tādēļ iespējams viegli klūdīties meklējot viņa gara saturu. Bieži vien ārejo, dekoratīvo architektūrā uzskata par svarīgāko un noteicošo architekta gara izpausmi. Loti ticams, ka arī šai gadījumā tā būs un daudzi «Baumaņa garu» meklēs vienīgi viņa ēku fasādēs. Tas nu būtu nepareizi.

Jāņa Baumaņa dzīve un darbi ir viena lējuma. Tie pauž nepārtrauktu attīstību, dzīnu uz priekšu, neatlaidību un patstāvību darbā no sākuma līdz beigām. Patstāvība un

neatkarība ir pamats katrai lielāka vēriena jaunradošai darbibai. Baumaņa jaunradošais gars izpaužas viņa architektūras veidojumos ipatnēji laikmetiskā veidā.

Līdz Baumaņa latviešu stila architektūru veidoja vai vienīgi nelatvieši, lielāko tiesu klejojoši architekti un būvmeistari. Protams, ka viņi nebija spējīgi rēķināties ar latviešu architektūrā jau esošām dotībām, ipatnībām, un ktrs no tiem rīkojās pēc savas svešās atzinās un pieredzes. Tas stāvokli padarīja haotisku, dabīgo latv. architektūras attīstību stipri aizkavēja. Bet Baumanis latviešu stila architektūru nostādīja uz skaidra attīstības ceļa. Kā iekārtas, tā konstrukcijas tradīcijas latviešu celtniecībā nekad nav stāvējušas uz vietas, tās vienmēr bijušas padotas attīstībai. Baumanis pats savas celtniecīkās darbības sākumā būdams namdaris — tautas celtnieks šo tradīciju pārveidības garu sevi bija dzīli uzsūcis un vēlāk kā architekts to pārnesa uz stila architektūru. Attīstības moments ir svarīgākais priekšnoteikums, kas celtniecīku darbību spēj celt uz augšu. Sākot ar Baumanī latviešu stila architektūra kļuva par augošu koku, kurā saknēm bija dzīli iekārtas latviešu tradīciju un vajadzību zemē, un galotnei sniegties augstu latviskās mākslas debesis.

Baumaņa darbība architektūras laukā iekrita pag. g. s. otrā pusē, t. i. laikmetā, kad vispār Eiropā māksliniecīkā jaunradīšana un doma architektūrā bija apsīkusi. Šai ziņā valdīja tukšums un šo tukšumu centās aizpildīt, atdarinot agrāko vēsturisko stilu formas visdažādākās variācijās. Māksliniecīkā ziņā Baumanis bija pilnīgi sava laikmeta bērns: arī viņš māksliniecīkā jaunradīšanu savos architektūras darbos (fasādēs) aizvietoja ar veik-

liem agrāko stilu formu atdarinājumiem. Tā tad Baumaņa jaunradošais gars šā novadā maz dabūja izpausties. Tam trūka ierosinājuma arī tuvākā viņa darbības apkārtnē. Latviešu pilsonība toreiz bija aizņemta galvenā kārtā savu materiālo interešu cīnās, saimniecisko pozīciju iekārtošanā un nostiprināšanā. Viņas kultūralais limenis arī tālu vēl nebija sasniedzis to attīstības pakāpi, kas jau spētu uzstādīt augstākas mākslas prasības, pie kādām pieder stila jautājumi celtniecībā. No architekta šī pilsonība prasījai lētus, ērtus un glītus pelņas objektus — īres namus. Tādas pat arī sabiedriskās ēkas. Šīs prasības latviešu architektūrai bija lāk metisks un to apmierināšanai piegriezās viss Baumaņa jaunradošais spēks, kas bija suverēns un vienīgais tā laika Rīgas architektu saimē.

Vienmēr ir tā, ka jaunus architektūras uzplaukuma laikmetus ievada jauni konstruktīvi-techniski un iekārtas iespējamību meklējumi. No šo jautājumu sekīmās atrisināšanas līelā mērā atkarījas nākošās architektūras māksliniecīkās virsbūves spožums. Zīmējoties uz Baumanī jāsaka, ka jaunā laikmeta ievadijums viņam izdevies loti sekīgi. Mums, viņa pēctečiem, atliek vienīgi strādāt tālāk viņa garā — turpināt viņa ievadito attīstības gājienu. Tagad, blakus konstrukcijas un iekārtas jautājumiem, izcila vieta ierādama arī māksliniecīkai daļai.

Pēc Baumaņa nāves (1891.) viņa uzsāktais patstāvīgas attīstības celš apmiglojas. Tautas saimniecīkās un politiskās cīnās latviešu architekts it kā pazaude zem kājām idejisku pamatu, palāvību uz sevi un savu tautu un sāk meklēt atbalstu savam darbam pāri savas zemes robežām, vēršot skatu gan uz dienvidiem, gan vakariem, gan ziemeļiem. Iestājas garš vājības laikmets, kurā išu bridi jūtamas bālas nācionalā romantisma ieskaņas. Šīs

laikmets vēl šodien nav izbeidzies un tā raksturīgā pazīme ir tieksme «pieslieces» kautkam svešam, viena alga, klasiskam vai modernam.

Tāču pašā pēdējā laikā spīgtie politiskie un nacionālie vēji miglu sāk izklīdināt, kas vēsta vājibas laikmeta izbeigšanos. Un te nu latviešu architektam atveras plašas tāles, nepārredzama darba jūra. Viņš vēl nav paspējis attapties, šāi darbā orientēties, nezin kā sākt, kur roku pielikt. Tāču minētā prēmija liecina, ka noskaidrošanās vairs nav tālu. Ledus ir lauzts un darbam jāsākas uz visas līnijas. Tagad mums nopietns pamats gaidit, ka latviešu architekta jaunradošais gars turpmāk degs spēcīgās baumaniskās liesmās un spožumā, klūs par latviskas architektūras veidotāju spēku. Par tādu klūt viņam šodien daudz vieglāk, kā Baumanim pirms 60 gadiem. Viņš bija viens, mūs ir daudz. Mums vēl vajadzīga tikai cieta griba, laba darba organizācija un plāns. Tad nekādu grūtību vairs nebūs. Viss līdzšinējais architektūras darbības haoss pārvērtīties par brīvu, bet plānveidigu darbu. Blakus praktiskai darbibai attīstīties arī zinātniski-teorētiskā. Zinātniski noskaidrosies viss līdzšinējais latviešu architektūras mantojums. Tiks atširētas un noskaidrotas svešās ieteikmes un latviskā gara izpausmes veidi. Noskaidrosies arī latviešu architektūras latviskā pamata — amatniecības aktīvā un intuitīvā-māksliniecīkā loma. Šī sakot, tiks savākti materiāli zinātniskai latviešu architektūras vēsturei un pati šī vēsture uzrakstīta. Tikpat svarīgi uzdevumi teorētiskajā daļā. Noskaidrojami, resp. izpētami latviskas veidizjūtas pamats: atklājuma šai izjūtai atbilstoša forma gamma, ipatnējais formu samērs u. c. formālie principi, kas ir raksturīgi latviska gara paudēji. Tā latviešu architektūra ieties savā pilngadības laikmetā ar drošu zinātnisku pamatu zem kājām, kas dos virzienu māksliniecīkai iedvesmei latviska gara kristalizēšanā un dajluma meklēšanā.

Sis komplikētais celš pēdīgi latviešu architektu pacels tik augstu, ka arī viņš būs cienīgs saņemt no savas tautas lielo Baumaņa prēmiju — nacionāla māksliniekā nosaukumu.

Proj. K. Kundziņš.

Kā cēlās mūsu Universitāte.

Universitātes 15. g. pastāvēšanas svētkos.

Vēsturnieks, runādams par neatkarīgās Latvijas tapšanu, nekādi nevar paitēt garām latviešu tautas slāpēm pēc garīgās dzīves, viņas neatvairāmai dzīnai pēc patiesas gara gaismas un izglītības. Bēgļu laikmeta posts nevarēja aizkavēt neskaitāmu latvisku bēgļu skolu un kultūras iestāžu rašanos. Strēlniekus ierakumos pavadīja sapnis, redzēt Latviju nevien brīvu, bet mirdzošu kultūras un cilvēces gaismā. Līdztekus valsts tiesisko un politisko pamatu nostiprināšanai visur gāja jaunradīšanas un uzbūves darbs nācionalās skolas un izglītības laukā. Skaistākais sniegums, kas vairāgoja šo tautas izglītības ēkas celšanas darbu, bija mūsu augstāko kultūras iestāžu, it sevišķi mūsu nācionalās Augstskolas nodibināšana. Mūsu Universitātes dibināšanas diena — 1919. g. 28. septembris blakus 1918. gada 18. nov. — uz visiem laikiem palīks ierakstīt mūsu tautas vēsturē. Ar šīs savas augstākās izglītības iestādes atklāšanu jaunā valsts visas pasaules acis norobežojās no pus-kultūrālām austrumu tautām un noteikti ierindoja sevi Eiropas kultūras tautu saimē.

Augstskolas nodibināšanās, apskato to tuvāko faktu sakarībā, ir lielo, drudzaino notikumu auglis, kas sākās ar pasaules karu un beidzās ar Latvijas poklamēšanu un galīgo atbrivošanu. Nostādot to plašākā vēstures perspektīvē, jānāk pie slē-

dziena, ka šis sasniegums balstās uz veselu virkni priekšnoteikumu, kas izveidojušies gaŗākā attīstības gaitā.

Kā svarīgākais šo priekšnoteiku starpā minams latviešu tautai iedzīmtā neapslēpjāmā dzīja pēc gara gaismas, uz kuru aizrādīts jaunākumā. Jau tautas atmodas laika darbinieku mutē izglītības vārdam bija gandriz maģisks spēks, kas kā jauna vēsma savījoja jaunekļu sirdis. Savos «tautiskos centienos» Kronvalds noteikti formulē latviešu tautas tiesības, prasīt sev un saviem bērniem nevien pirmizglītību mātes valodā, bet arī nācionalas vidusskolas un pat augstskolu. Arī Ausekļa sapnis par tautas nākotni ietver sevi nāc. augstskolas ideālu, kurū viņš pielīdzina spožai zvaigznei, kas reiz nolaidīsies tautas dzīves krēslainās lejās.

Līdztekus šiem nākotnes sappiem iet reālās dzīves fakti. Neraugoties uz to, ka skolu sistēma atradās svešu kungu rokās, ka zināšanu krājumi bija jāpriesavinās svešā valodā, latviešu jaunatne 19. g. s. pēdējos gadu desmitos un šī g. s. sākumā piepildīja vidusskolas ar nepieredzētu straujumu. Bet vidusskolas absolviēšana un pašizglītība lielai daļai ir tikai ierosinājums tiekties vēl augstāk. 20. g. s. sākumā latviešiem ir jau kāds tūkstots darbinieku ar augstskolas izglītību, kas pa lielai daļai gan izkāsīti arī ārpus Latvijas. Studentu skaitu, kas pasaules karam izceloties, mācās Rīgas, Tērbatas, Pēterpils, Maskavas un citās augstskolās, var vērtēt

uz 1500. Skaitliski nemaz nav aprēķināmi daudzie censori, kas pašizglītības ceļā laužas uz atzinās kalnu angstumiem. Bet varbūt še parādas vienīgi veikla spēja, piesavināties svešas, gatavā veidā sniegtas kultūras vērtības? Nekādā ziņā. Piemēri rāda, ka netrūkst jaunekļu, kas, beigdam augstskolu, netiecas vienīgi uz labi atalgošām vietām, bet kas tūrās zinātnes intereses pēc izvēlas zinātnieka vai pētnieka erķekaino celu. Isi priekš pasaules kara var saskaitīt pietiekoši daudz latviešu, kas ieguvuši augstako zinātnisko gradu savā arodā un pēc tam dažādās Krievijas un ārzemju augstskolās iegūmuši mācības spēku vietas. Pieminēsim šeit tikai pazīstamākos: filozofu Jēkabu Osi Tērbata, veterinārās medicīnas profesorus Eiženu Zemmeri († 1906.) un Ludvigu Kundziņu turpat, chēmiku Paulu Valdenu Rīgā, tautsaimnieku Kārli Balodi Berlīnē, filologus Jēkabu Lautenbachu Tērbata, Jāni Endzelīnu Čaškovā, P. Šmitu Vladivostoka, mākslas vēsturnieku Ernestu Felsbergu Tērbata, mediku Jāni Rubertu Ķīevā, fiziologu Robertu Krimbergu Čaškovā. Bez viņiem darbojas dažādās iestādēs lielāks skaits jaunāku mācības spēku un vēl ievērojamāks ir to skaits, kas atstāti pie augstskolām sagatavoties nākamam akadēmiskam vai tūrās pētniecības darbam. Bet netrūka arī privātzinātnieku, kas ieņemdam pa lielākai daļai ģimnāziju skolotāju vietas vai strādādam pašvaldības vai sabiedriskā darbā, palīdzēja dzīt pirmās vagas jaunās latv. zinātnes laukā (valodnieks K. Mülenbachs, vēsturnieks Krodzieneks, L. Bērziņš un citi). Visi šie

latviskā zinātniskās domas kopēji, kā arī lielais latviešu studentu un abiturientu skaits bija tas reālais spēks, savu vēstures missiju nevarēja piepildīt svešos laudīs, tālu no dzimtenes, bet kam dabīgi bija jātiecas uz apvienošanos vienā orgānīsmā, vienā izglītības un mācības iestādē, uz dzīmītās zemes teritorijas.

Lai šī prasība varētu reālizēties, tomēr vajadzēja iestāties vēl citiem apstākļiem, nākt citiem politiskas dabas priešnoteikumiem: latviešiem parīekš vajadzēja kļūt par saimniekiem savā zemē, par sava paša liktena lēmējiem. Šis brīdis jūtami sāka tuvoties pasaules kārtā laikā, sevišķi viņa beigu cēlēnā, kad jau acīm redzot sāka drupt vecās politiskās dzīves formas un rasties jauns dzīvo spēku samērs, kas bija labvēlīgs līdz šim nebrīvībā turētām, mazajām un jaunajām tautām. Tados apstākļos arī Latvijas augstskolas veidols varēja sākt pieņemt reālākas kontūras. Bēgļu laikā, Maskavas latv. intelligences vakaros P. Dāle 1916. gada pavasarī nāk pirmais klajā ar savu jau pilnīgi reāli domātu Latvijas augstskolas projektu. Tērbatas izglītības kongress 1917. gada vasarā, apvienojoties tērbatniekiem, maskaviešiem, pēterpiliešiem, konkrētāk izveido šo ideju, izstrādā L. augstskolas projekta pamatlīnijas un pieņem atzinumu, ka nepieciešami jāstājas pie pakāpeniskas L. augstskolas idejas reālizēšanas. Projekts runā par apvienotu nācionalā augstskolu ar visām tehniskām un humanitārām fakultātēm, ar atrašanās vietu Latvijas galvas pilsētā — Rīgā un pirmo humanitāro fakultātu atvēršanu paredz pēc

TOMBERGA Brīnišķīgā maijpukīte

Ziedopņa burviga uvertīra, parfimerijas mākslas sensācija.

H. Enzelījs.

Kauguru zemnieku nemieru vēsturiskās ziņas un viņu novērtējums.

18. gadusimteņa otrā pusē latviešu zemnieku jūgs Vidzeme, kas jau tā grūts, kļūst vēl smagāks. Kungi joti plašos apmēros maižās sāk piekopt degvīna ražošanu. Lai gūtu tam nolūkam vajadzīgo labību, it sevišķi rūdzus, muižnieki sāk paplašināt savu muižu laukus, celt jaunas pusmužas, un visu to uz zemnieku zemes rēķina. Nievērījami samazinātais zemnieku zemei un tās arājiem nākas apstrādāt dažkārt vai divkārt palielināto muižu un pusmužu laukus. Ari pati degvīna ražošana un tā aizgādāšana tālajos tirgos par sevi zemniekiem uzliek jaunas, smagas nastas. Piemēra pēc es aizrādu, ka Kauguru muiža 18. g. s. otrajā pusē nodibina četras lopmužas un pat divus «brenkužus».

Tādās, tīri vai nepanesamas, nastas zemniekos rada nerimstošu kurnēšanu. Nemieru kvēle nekad nedzīst. Vajadzīgs tikai kāds atsevišķs gadījums, lai šī kvēle uzsiesmotu. Tā Valmieras draudzē, Valmieras muižas zemnieki savā izmūsu 1776. g., toreizējam Krievijas troņa mantiniekam Pāvilam caur Viļszemi ceļojot, līdz ar Cēsu pils pagasta, Rūjienas un vēl dažu citu pagastu zemniekiem pasniedz sūdzības rakstus par savu kungu pārāk smagām prasībām, par bārgiem, pat necilvēcīgiem sodiem.

Bet tas zemniekiem neko nedod, kā vienīgi bārgus sodus.* Jau pirms tam, 18. g. s. otrajā pusē, iznācis rikojums, kas liez zemniekiem pulkā par saviem kungiem sūdzību celt. Drikst vienīgi katrs savā lietā par muižu bruņu tiesai sūdzīties, bet šī sūdzība neaptur sodu izplūdīšanu, vai ari uzlikto astu pildīšanu.

1783. g., sakarā ar galvas naudas ievēšanu, daudz vietās Vidzeme izcelas zemnieku nemieri, kurus apspiež ar kaļaspēka palīdzību.

1802. g. oktobri, Kauguru un Kokmuižas pagastos, izcelas zemnieku nemieri, kas zem Kauguru «buntes» nosaukuma vēl ilgi glabājas tautas atmiņā. Nemieru cēlonis ir zemnieku pārmērīga izdzīšana darbos un bārgie sudi.

Nemieru uzsiesmošanai par ārējo iemeslu ir kāds 1801. g. decembri izdots ukazs par tā saukto kroga stača atcelšanu. Ukazs loti neskaidri sastādīts, un zemnieki viņa saturu pārprot. Tie iedomājas, ka nu kungu klausīsies tēvs nav jāpilda. 1802. g. rudeni tad ari kaugurieši un kocēnieši sāk atrauties no muižas gaitām.

Muižnieki, kuru prāti jau tā uztraukti no franču revolūcijas un tās sekām, no zemniekiem labvēlīgā virzīšana Pēterpili, kungi, kas savus zemniekus allaž uzskatīja it kā par savu maizes kumosu, sauc pēc palīga, prasa valīgo bargu sodišanu.

1802. g. 8. oktobri (v. st.) tad ar Kauguru muižā ierodas zemes tiesnesis, bar. Ungern - Sternbergs, kareivju nodalas pavadīts. Viņš pratīna sapulcētos zemniekus un norādītos vakarā vairs nelaiž uz mājām, bet tos apcietina, lai ritā par tiem tēsu turētu.

*) Sakarā ar iesniegto sūdzību 1777. g. valiisa Cēsu pilspagasta saimniekus dzen caur «strojām». Ari valīgieriešiem tai pašā gadā neklājas daudz labāk.

apm. trīs gadiem. Projekta tālakvirzīšanu kongress uztic ipāsai Latvijas augstskolas komitejai ar profesoriem J. Osi un E. Felsbergu priekšgalā un P. Dāli un K. Kundziņu kā sekretāriem. Tāni paša laikā rosīgā L. Izglītības Biedrība Rīgā ar Dr. A. Butuli priekšgalā, neraugoties uz vācu okupācijas varas spaidiem, noorganizē nevieni pīrmās pilnīgi latvisķās vidusskolas, bet ari savu Augstskolas sekciju, kas savās sēdēs kopo Rīgas latvīginteligētos spēkus un šeit, Latvijas metropolē, sagatavo zemi Latvijas augstskolas idejai. 1918. gada 11. jūlijā vācu okupācijas vara slēdz sekcijas sēdi un izklīdīna viņas dalīniekus taisni tāni brīdi, kad tie formulē savas prasības Augstskolas dibināšanas jautājumā. Tomēr Šie spaudi drizāk pastiprina nekā mazina radušos sajūsmu. Gan vēl jo projām dažiem skeptikiem un garā vecākiem pilnas nācionalās augstskolas domā liekas utopiska vai vismaz pāragra. Toties karstāka bija tīcība, kas liesmoja jaunāko latviešu akadēmisko darbinieku un viņu domu biedru krūtīs.

Un šī tīcība uzvarēja. Zināms, visupirms bija jākrit vācu okupācijas varai un Tautas padomei jādeklarē republikas patstāvība. Cauri liepinieku laikam šī patstāvības ideja bija jāiznes un tālāk jāizveido, līdz nāca Rīgas atbrīvošanas brīdis un lielas 1919. gada jūnija dienas. Tikai pēc pagaidu valdības atgriešanās Rīgā varēja sākties Augstskolas pamatu likšanas darbi. Pirmā iniciatīve tagad piedereja apvienotiem Rīgas, Mas-

ziņa par kauguriešu apcietināšanu jau nākošā nakti izplatīts par visu Valmieras draudzi, un jau 9. oktobra ritā Kauguru muiža no zemniekiem ielenkta, kas brunoši, kā nu katrs, gan ar dakšām, izkaptēm, valari citādi. Tie neatlaidīgi prasa apcietināto izdošanu. Par velti zemes tiesas uzaicinājums izklīst. Zemnieki saka, ka savus apcietinātos brāļus līdz asinim aizstāvēsot. Zemnieki neticot ne tiesai, ne ari kaļaspēkam, jo tie no muižniekiem uzpirkti. Lai nākot tīsa un kaļaspēks no Pēterpils un lai izpildot keizara pateso gribu.

Zemes tiesnesis nu vāc no visām pusēm kaļaspēku, bet zemniekus viņš viltīgā kārtā maldīna ar solījumu par gaidāmo paša generālgubernātora — kuzā Gołicina iešanās.

Kad 10. oktobri Kauguru muižā sapulcēs pietiekoši liels kaļaspēks, kad zemnieki vēl aizvien prasa apcietināto izdošanu un liezdas izdot savus vadonus, zemes tiesnesis pāvel uz zemniekiem atklāt uguni ar liegabaliem, kas ar kartečām lādēti.

Uz vietas paliek 4 krituši un 17, pa liekāk tiesai, smagi ievainoti, no kuriem 6 jau tai pašā dienā mirst. Sos desmit upurus muižas tuvumā ierok. Kritušo vārdus nemieru izmeklēšanas aktis nemin, ari mācītājs mirušo sarakstos viņu vārdus nepiem.

Pētot tā saukto dvēselu revīziju sarakstus un mācītāju palīga grāmatas, man izdevies izziņāt 10. oktobra briesmu dienas devīnu upuru vārdus. Tie ir pieci kaugurieši: Jaunzemja bijušā saimnieka Jēča un viņa sievās Mažas dēli — Jēcis (dz. 1776. g.) un Mārcis (dz. 1778. g.), Brīškas puisis Mārcis (dz. 1775. g.), Brīškas kalps Pēteris, kas atstāj sievu ar 1802. g. dzimšanu dēlu Mārci. Kiša kalps Mārcis, kas atstāj sievu ar dēliem — Jāni (dz. 1800. g.) un Mārci (dz. 1802. g.). Tad trīs kocēnieši: Straupnieka kalps Pēteris, 38 gadus vecs, atstājot sievu Lizi ar dēlu Jēkabu, Gerlija saimnieka brālēns, 41 g. vecais Pēteris un Penga 22 g. vecais puisis Mīkelis. Beidzot vēl majānietis, Krumpīja puisis Mārcis. — Jāpiemin, ka zemniekiem uzvādu toreiz vēl nebija.

No pārējiem smagi ievainotiem dažas dienas vēlāk mirst valmierieši — Sābaka kalps Mīkelis un Vagaļa kalps Pēteris, kā arī kocēnietis, Joda puisis Pēteris, kas pēc tam kapseitā aplabāti.

Zemnieku vienprātība un ari kārtība līdz liegabalu šāvieniem ir apbrīnojama. Bet tad tie redz, ka ir vilušies, un keizara atstāti, un izklīst. Rodas arī nodevēji, kas par galveniem barvežiem uzdot Muļānu muižas brīvlaisto sulaimi Gothardu Johansom un brīvlaisto kucleri Kārli Bušu, Kokmuižas Vitēju saimnieku Pēteri un viņa puisi Jāni. Sos četrus zemes tiesa notiesā uz nāvi. Šo sodu pārvērš diviem pirmajiem par mūža spaidu darbiem Nerčīnskas kalnraktvīvēs Sibīrijā, aukiem pēdējiem par mūža nometināšanu Sibīrijā. Bet iekams tos projām dzen, tos trijās svētdienās pie Valmieras baznīcas soda katrēz ar 10 pāriem rīkšu, tā tad joti bārgu mīses sodu.

Mazāk valīgo un ar mīses sodu sodo skaita ir ievērojami lieli. Daži, no soda vairoties, aizbēg, pat uz tālo Pēterpili.

Neraugoties uz toreizējā gubernātora fon Richtera lietas apstākļu un nemiera cēloju nepareizu un netaisnu attēlojumu savas ziņojumos par nemieru gaitu, kas zemniekus nostāda par beidzamiem sliņķiem n. t. t., nemieru lieta tomēr tik ātri neapgultas. Un, gan pateicoties par zemniekiem labvēlīgā, kēzizām tuvu stāvošā, Fridricha fon Ziversa pūlēm, 1805. g. Sibīrijā nometināto Vitēja saimnieku Pēteri apzēlo, dāvnot tam pat brīvgrāmatu. Gan ari pārējē trīs «barveži» būs apzēloti, bet viņu tālākais liktenis man nezīmāms.

Mājās atgriezies Vitēja Pēteris atrod savu sievu Mašu citam viram izpēctu. Tās jaunais vīrs no Vitēlos par saimnieku. Pēteris tomēr atgūst savas mājas un pēc dažiem gadiem, kad Mašas jaunais vīrs zāldātos nodots un viņu lauliba no virskonststorijas šķirta, ari savu sievu, ar ko tad par jaunu salaujās. Kā brīvlaists zemnieks viņš pienem uzvārdu Pētersons.

Mūsu senči tīk isu bridi parādas vēstures gaismā. 1206. g. viņi nāk sakaros ar vāciešiem, kļūst par to sabiedrotiem pret igauniem. Kad pēdējo pretošām salauztā, vāciešiem latviešu, kā sabledroto, vairav nav vajadzīgs. Jau 1224. g. tie dala Tālivalda dēlu zemes. Tālivaldu un viņa dēlus, kāds vācu vēsturnieks, grāfs Ziverss, apzīmē par varoņiem vārda pilnā nozīmē.

Neraugoties uz gadusimteņiem ilgo, smago jūgu, uz daudzumā kariem, kas mūsu zemi piemeklējuši, kurū pavadoti allaž ir bijuši bāds un mēris, mūsu tauta caur paudžu paudzēm uzglabājusi to drosmi, kas likā mērā piemita Tālivaldam un viņa laika briedriem, kam allaž biji jābūt gataviem pamest arku, jemt zobenu un doties cīnā pret iebrūcēju, ienaideņku.

Sīs varoga gars pēc septiņiem gadusimteņiem jo spoži pērādījis Latvijas atbrīvošanas ciūnas. Šo ciūnu smagums galvenām kārtām gūlās uz zemnieku. Ciūns braši pēdālījās zemnieku zieds, dažkārt ar studēšiem pīrmajās rindās.

Un atkal, kad napāt maijā Latviju par jaunu nācās atbrīvot, zemnieku dēliem — aizsargiem ir lieli noplēni.

Ja jemam vērā, ka vēl priekš 75 gadiem vāi visa mūsu tauta pastāvēja vai vienīgi zemnieki, kas paudzū pāaudzēs biji mitinājušies dūmalnājās rījās, un kam daudzākār aptrūķa tās pašas pelavotās malzes, un ka no zemnieku sētas ir cēlušes un nākuši vai visi mūsu ievērojamākie valstsvīri, ar mūsu pīrmo un tagadējo ministru prezidentu — Kārli Ulmani priekšgalā, mūsu spējīgākie karavadoji, mūsu izcilās garīgie gani, jaunie zinātnieki un dzejnieki, kād jā svētās ir mūsu visu pienākums jo vairāk cienīt zemnieku kārtu, piekerīties zemnieka sētai un dzimtai zemet. Mūsu jaunatne var lepna būt uz saviem senčiem, kaut gan tie gadusimteņiem ilgi bijuši tikai apspiesti un nīcināti zemnieki. Par savu spēku un spējām, par savu daļumu tai nākuši pateikties saviem senčiem, kas savās asinis, caur vienkāršu un dievīcīgu dzīvi uzglabājuši sentēvu tikumus, spēku un daļumu.

Mūsu vēsturnieku cēls pienākums — dandz vairāk, kā līdz šim tas darīts — izpētīt un tēlot izcilus brižus mūsu senču dzīvē.

Liela atzinība pienākas Latvijas augstskolas studentu vienotnei «Lidums», kas savienībā studenti vienotnei «Augstiņi svētkiem» par cīlēnu priekšmetu bij izraudzījusies Kauguru 1802. g. nemieros kritušo atdusas vēlas uzkopšanu, celot uz tās pīmījās akmeni. Tas ir izcilus darbs, par ko arī es it sevišķi priecājos, jo mans tēva tēvs, kaujuris Kiguļi Bērtulis (1770.—1824.), kas nu jau 110 gadus zem zālās velēnas dus, arī ir bijis viens no šo nemieru dalībniekiem.

Foto tirgotava Otto Draudziņš

Rīga, L. Ķeniņa ielā 3, tālr. 22836
Viss priekš fotografijas

Izmantojiet lētos augļus!

Sagatavojet ziemai augļu sulas!

P/S.

Ad. Bajārs un b-dri

Virūpniecība Kugu ielā 19/21.
Katram uz vēlēšanos izspiež un pastārē balonos un pudelēs sulas.
Sulas uz vēlēšanos spiež no pasūtījāja vai firmas auglim.

Tuvāk: Zigīr. Meierovica bulv. 7.
Tālrunis 23598.

sonīgi būtu klāt vēsturiskajā bridī un savas lielās zināšanas ziedotu dzimtenes labā.

Universitātes atklāšanas diena 1919. gada 28. septembrī izvērtās par plašiem intelligences un tautas svētkiem. Vēsturisks bija brīdis, kad ministrs K. Kasparsons nodeva jauno gaismas templi viņas likumīgās vadības un mācības personālā rokās. Skaista bija prorektora E. Laubes atbilde, kurā tas mācības spēku vārda solījās aizvien augstu turēt Augstskolas godu un zinātnes darbu. Dzilu gandarījumu un neliekuļotu labvēlību pauða Tautas Padomes prezidenta Čakstes tēva un daudzu citu apsveicēju runas. Bet lielā skaitā no ārzemju augstskolām pienākušie rakstiskie sveicinājumi stiprināja jaunajai iestādei pārliecību, ka viņas vecākās māsas to uzņem savā saimē un sniedz tai savas rokas draudzīgam sadarbam.

Latvijas augstākās mācības un zinātņu iestādes ideja bija kļuvusi par īstenību, bija uzvarējusi.

Neatkarīgās Latvijas galvas pilsētā tagad pacēlās gaismas templis, par kurā iepriekšējās paaudzes varēja domāt vienīgi kā par tālu nākotnes sapni. Jaunās zinātņu iestādes svētais pienākums ir: nekad neaizmirst, ka zeme, uz kurās viņa stāv, ir slacīta tēvu tēvu sviedriem un dārgām asinim. Viņi jātad, ja viņa savā darbā turēs augstas šīs vienības saites ar tautu un garīgās vērtībās centīties atdot tautai to, ko viņa no tās saņēmusi, viņa godam veiks savu vēstures uzlikto missiju. Scientiae et patriae!

Pirmiespiedums Brīvības pieminekla 1934. g. grāmatā.

Pirms pērkat foto aparātu, aplūkojiet mūsu skatu logu visjaunākos foto aparātus par izjēmuma cenām

„Konfāx“ un „Leika“ mazkameras uz nomaksu

Foto-Kino-Radio Centrāle A/s. A. LEIBOVICS

Rīga, Kr. Barona ielā 2 Tālr. 20661, 26464

Prof. Dr. Valdemāra Fišera piemiņai.

Nesaudzīgā likteņa vara ir atkal noslēgusi viena zinātnieka gaitas; šī gada 2. jūlijā šķirās no mums mūsu mīlais kollēga prof. Dr. Valdemārs Fišers. Tas ir smags zaudējums chēmijas fakultatei, jo nelaikis ir nēmis dzīvā dalību fakultātēs dzīvē; viņš bijis viens no tā trīs vīru koldola, kas dibināja un organizēja chēmijas fakultāti; viņš bija arī tās pirmais dekāns. Pirmais organizācijas periods jau bija ļoti smaga nasta, nemaz nerunājot vēl par tiešiem pieņākumiem paidagogiskā un zinātniskā darbā. Bet tā jau bija nelaika tipiskā rakstura ipašība, pildit savus pieņākumus nevērojot, cik enerģijas un laika tas prasis. Vēlās vakara stundās, kad laboratorijas ēkā jau sen tekošie darbi bija pabeigti un gaļas tumšo logu rindas zuda vaka krēslā, nelaika kabinetā vēl vienmēr mīrdzēja uguns; tur klusi risinājās tālāk zinātnisko atziņu pāvediens.

Ists zinātnieks ļoti un ļoti bieži aizmirst laika ritumu, aizmirst pāskaitīties pulksteni.

Pa visiem gandrīz 15 fakultātes pastāvēšanas gadiem vērojams nelaika lielais iespaids fakultātes dzīvē; it sevišķi viņš pielika visas pūles, lai fakultātē valdītu kolēgiālā ētika un lai sevišķi stipras ieaudzinātu nākošo zinātnieku paaudzē akadēmiskās tradīcijas un pašdisciplīnu. Nepazīstot nelaiki tuvāki, varēja likties, ka ir darišana ar noslēgtu, vēsu, maz pieejamu cilvēku, kurā maz kustīgos sejas pantes reti rotāja viegls smīns, bet patiesībā nelaikis bija reti sirsniņi cilvēki ar maigu un atsaucīgu dvēseli.

Prof. Dr. A. Petrikalns.

No čechu literātūras.

(Speciālraksti «Studentam»).

interesantu stilu. Neruda labākais darbs ir «Balady a romance» (Balādes un romances). Šo dzeju pamatā ir populāri motivi.

Jāatzīmē arī Nerudas noplēni žurnālistiķi, kur viņš ir uzskatīts par čechu feletona nodibinātāju. Viņa paša uzrakstīto feletonu skaits ir 2500. Šo feletonu mērķis ir atdzīvināt čechu nācionalo pašapziņu apakšā sociālos laumumus. Neruda ir neviens bargs kritiķis, bet arī labs humorists.

Nerudas labākais prozas darbs ir stāsti par seno Prāgu — «Malostranske pavidhy». Ši gramata ir tulkoša arī vācu valodā.

Dzeļnieks guvis jaunas atzinās arī celojot. Tā viņš bijis arī Mazāzījā. Savus celojuma iespaidus Neruda atstāsta «Obrazy z cizimy» (Svešu zemju gleznas).

Savas dzīves pēdējā posmā Jans Neruda ir sarakstījis nācionali noskaņotas poēmas, kur parego čechu neatkarību. Pats viņš savu sapņu pieplūdišanos nepiedzīvoja.

Tikai ilgāku laiku pēc dzeļnieka nāves atzina viņa darbu paliokošo vērtību.

Izglītības ministra prof. Dr. theol. L. Adamoviča 50 mūža gadi.

23. septembrī uz 50 gadiem atskaitījās mūsu iecienītais darbinieks izglītības un kultūras laukā — izglītības ministrs un prorektors prof. Dr. theol. Ludvigis Adamovičs.

Prof. Dr. theol. L. Adamovičs dzimis 1884. g. 23. septembrī Dundagas Kubļu skolā, ieguvīs pirmās zināšanas no sava tēva, jubilārs mācīties Dundagas ministrijas skolā, tad Fr. Cirkela privātskolā Talsos un no 1900.—1904. g. Rīgā, Aleksandra ģimnāzijā, ko beidzis ar zelta medaļi; studējis Tērbatas universitātē teoloģiju. 1909. g. ieguvīs kandidāta grādu. Strādājis par ticības mācības skolotāju vairākās Rīgas vidusskolās. Pasaulē kāja laikā iegaukās armija. No 1915.—1918. g. strādājis Tērbatā par mācītāju latviešu strelnieku rezerves bataljonā un hospitālo, un bijis par latviešu bēgļu apgādāšanas komitejas sekretāru. 1918. g. L. Adamovičiā Mazsalacā ordinē par mācītāja adjunktu. Pēc tam līdz 1920. g. viņš bija Valmieras latviešu biedrības reālskolas direktors. 1920. g. janvārī ievēlēts par docentu Latvijas universitātē teologijas fakultātē, pie baznīcas vēstures katedra. No 1927.—1929. g. bijis fakultātes dekāns. 1929. g. ieguvīs Dr. theol. grādu, ievēlēts par profesoru. Vairākārāk bijis universitātēs prorektors. No 3. g. maija ir izglītības ministrs.

Prof. L. Adamovičs ir bijis rosīgs sabiedriskais darbinieks, sevišķi skolotāju organizācijās; latviešu izglītības biedrībā skolu komisijas loceklis un priekšsēdētājs (1910.—1914.), latviešu sabiedrisko organizāciju biroja priekšsēdētājs Tērbatā, Mētraines latv. skolotāju biedrības priekšnieks, Latvijas vidusskolu skolotāju biedrības priekšnieks. Piedalījies vairākos starptautiskos skolotāju kongresos — Hāgā, Grenoblē, Ženevā, Bukarestā, Belgradē un citur. Prof. L. Adamoviča spalvai pieder

vairāki zinātniski un pedagoģiski raksti, kas ievietoti «Latviešos», «Izglītības Ministrijas Mēnešrakstā», «Audzinātājā», «Burtnīkā» u. c. Žurnālos un dienās presē. L. Adamovičs pazīstams arī kā skolas grāmatu autors: «No dzīvības avota», «Kristīgās baznīcas vēsture», «Manā skolas grāmata», «Dzimtenes baznīcas vēsture» u. c. Viņa spalvai pieder raksts par valodnieku Kārli Mülenbachu. Vispulārākā L. Adamoviča grāmata: «Vidzemēs baznīca un latviešu zemnieki 1910.—1740», kas iznāca pag. gadā

Apveltiņš ar lielu darba mīlestību, neizsīkstošu energiju, skaidru nācionali latvisku domu, stipru ticību, L. Adamovičs lauzis celu sev uz priekšu un tagad, kopš vēsturiskajām maija dienām, jaunā Latvija viņu nostādījusi atbīdīga un svarīga uzdevuma priekšā — kārtot izglītības lietas un audzināt jaunatni tādā garā, kā to prasa jaunais laiks.

«Studenta» redakcija novēl mūsu universitātēs un izglītības lietu vadītājam prof. L. Adamovičam neizsīkstošu darba prieku un panākumus viņa turpmākajā kultūras un izglītības darbā!

J. Sēlis.

Es tikai mirstīgs celotājs,
kam mūžam miera navā:
es ziedos ziedu ilgojos
un laimē laimes meklēdams,
pats sevi kuras skumjas nesu.

J. Sēlis.

RAFAELA MADONNA.

Tev klusās lūpas kautri rotā
tik tikko manāms saules smaids,
kas atmirdz sejā apgarotā.

Tev klusās lūpas kautri rotā
Gaišs prieks, kad milā astropatā
Tu uzsaimdi, kam sirdi vaidis.

Tev svētās lūpas kautri rotā
tik tikko manāms saules smaids.

J. Sēlis.

ATCERIES.

Atceries vasaru, draugs?
Saule, pukes un dziesmas,
Kūpošais raudzīs lauks
Dega mums sirdis kā liesmas.
Atceries vasaru, draugs? —
Smāržas kā plauka tad ziedi,
Kurus Tu Saulains un jaiks
Smādot man sejā tad sviedi?

Atceries vasaras, draugs,
Atmīnās ziedošo āri, —
Dvēsle Tev kļusi tur plauks,
dziesmās tā lidos tur pāri.

Karogs alcīna» Dailēs teātri.

Mūspēdīgās teātrus Rīgā sāk iekarot Baltijas jūra, noskalodama no tās dēļiem franču un vācu izsmalcinātos un smaržām pārsātinātos zolonus. Jūru rāda arī Ellīnas Zālītes drāmatizētās Alīreda Karašas stāsts «Karogs alcīna», ar kuru šogad (12. sept.) Dailēs teātris atlājā sesonu. Sis populārais stāsts, iespiest prieš pāri gadiem «Brīvā Zemē», guva lieku atsaucību «lasītājās». Kas varēja radīt šo savīnjojumu? Vispirms interese par diezgan svešu, baltu celma atlūšo zaru — kuršeniekiem, tad — stāsta idejiskais saturs, spēcīgie raksturi un pats tēlošanas veids. Lielā mīlestība uz dzimto zemi, kaut nabādzīgo un ikdienīgo, mīlestība uz darbu, ar kuļu sūri un grūti jāiegūst maizes rieciens, mīlestība uz zīmeni — šie trīs faktori ir tie, kuras godbījīgi apbrīno lasītājs. Šī mīlestība iemiesoja spēcīgos raksturos: Marīkē, Kristupu, Mīki un beidzot Dovā, visgaissākajā un varonīgākajā, kam nav līdzīga mūsu literātūrā. — Kā E. Zālītei izdevies pārveidot līriski episko stāstu skatuvi? Jāsaka, ne visur gluži laimīgi. E. Zālīte vietām meklējusi nevajadzīgu humoru. Daudz zaudējis arī Dova skrējens pēc tēva, tēva atgrīšanās u. c. Šoreiz Ed. Smilga inscenējums jūt līelu sasteigtību un pavīrišķus (kuķu degšanas skātā paliek tā pati perspektīve ar kāpām, dažos istabas skatos redz griestu aizkūlīšas). Tāpat dēkurātoram O. Skulīnumam vairāk vajadzēja izcelt kuršenieci. Galveno lomu, Kristupu Peleki tēlo — A. Filipsone. Loma nav vēl pilnīgi izdomāta, psichologisko dzīlumu aizvieto skājums. Tas pats jāsaka par E. Meretu — Solmnes. Viislābākie ir A. Mača — Marikes un sevišķi A. Mitrēvičs — Mīka lomā. Brāmberges Dovss būtu labs, ja retumis nepavidētu sievišķi.

Visumā jāsaka — «Karogs alcīna» ir laimīgs atradums Dailēs teātra šī gada repertoārā. Ir tiešām skati, kuriem var sekot ar lielu alzrautību. (Kad Dovs Hani alzden, laivas iestvētīšana). E. Zirnītis,

svešu kungu spāda un pašu kaitētājiem un ciešāku vienību savā starpā. Te aizkārts iedzīmēt latviešu netikums, kas tik bagātīgi varēja izpausties drūmajos kļaušu gadījumos, latviešu tautas kauna laikā un kam atjaunotājā Latvijā būtu jāpazīd uz visiem laikiem. Tādā kārtā Zonberga darbs iegūst laikmetīgi aktuālu nozīmi un nepalek bez tālāka iespāda atsaucīgās skatītāju masās.

Insценējumā, ko veicis Amtmanis Briedis, gribētos redzēt visu to vairāk pasvīrotu, mazāk uz lēto gaumi spekulējošu (milzīgā ūdens izliešana, zaļu skati, rotās u. t. t.), kam maz organiskā sakara ar darba simpatisko pamatdomu. Bet neba nu tu drāmatizējumu inscenētājus mācis! Un vēl ar tādu praksi! Drāmatizējuma stiprums šoreiz neizmīrīstām aktieru spēlē, kuru priekšgalā iet jaunais apdāvinātās Uršteinis, Mierlauka tēvs, (kas par lielisku baronu!), Alksnis, Lejaskalne, Šāberts, Lagzdīšs, Avens, Podnieks. To un aktuālās pamatdomas dēļ, uzvedumu ieteicams no-

skatīties. Tā ir neredzēta pasaule (ja atskaita vecromantisko teātrālu Allunānu), kuras parādišana tagad iegūst izcilu nozīmi un vairāk kā vajadzīga, jo latviešu zemnieku kļaušīs dzīves laikā ir vēl maz izpētīta pasaule, kuras tiri literāriskās iespējās var būt ļoti plašas.

Otrai izrādei — Renē Fošna, franču sīkilošu sadzīves lugai Urzulas gleznas — nav vairs nekādas aktuālas, ne arī idejiskas nozīmības. Tā ir parasta, kaut samērā atjaunīga satīra par franču sīkilošoniju, kas visu savu dzīves uzdevumu saredz naudas un ērtību zvejošām un kurai ārpātām tā nav vairāk nekā svēta pasaude. Mūsu apstākjos gabalam vairāk nekārtīgais, pavieglošas sadzīves satīras vērtība, kurai sevišķi tūvības ar mūsu jauno teātra milotāju nebūs. Pats uzvedums J. Oša režijā bez pretēnījām un pagaraļīcīgās. Telotāju ansamblu jauki izceļas apbrīnojamā L. Spilberge, Eliza Miezīte, M. Šmitene, A. Alksnis, Podnieks, Gērmānis, Švarcs. Eriks Raisters.

Savus ietaupījumus izdevīgi ieguldīsiet

Latvijas hipotēku bankas 60/0 kīlu/0 zīmēs

kas nodrošinātas: ar nekustamu mantu pilsētās un biezi apdzīvotās vietās, bankas pamata un rezerves kapitāliem un statūtu 1. p. nosacito valsts atbildē, par bankas operācijām.

Kīlu zīmes pārdod:

Latvijas hipotēku bankā, Latvijas bankā, Valsts zemes bankā, kā arī privātās kredita iestādēs.

Universitātes ziņas.

Universitātes padomes lēmumi.
Pēc vasaras brīvlaika, 5. sept., sanāca jaunās universitātes padomes pirmā sēde, kas apsprieda dažādus jautājumus.

Tā kā lidzšinējā Studentu padome pa dalai ievēlēta no politiska rakstura sarakstiem un tāpēc visumā vairs neatbilst pašreizējām valsts iekārtas garam, Universitātes padome nolēma pārtraukt viņas pilnspulces darbību, uzdot Studentu padomes pieņākumus izpildīt prezidijam.

Pilnvaroja rektoru prezidijs atsevišķo locekļu vietā un tāpat arī Studentu padomes komisijās iecelt citas personas, ja to atrod par vajadzigu. Šī kārtība pastāvēs līdz jaunu noteikumu izstrādāšanai.

Veselības pārbaudē izrādījies, ka loti dandz studentu slimī ar atklātu tuberkulozi.

Tautas labkl. ministrija viņu ārstēšanai piešķirs 10.000 ls pabalstu.

Universitātes 15. gada svētkos, 28. sept., svinigajā aktā akadēmisko runu teiks izglītības min. un prorektors prof. L. Adamovičs: «Daži raksturīgi vairi mūsu senču garīgā sejā», bet darbības pārskatu sniegs rektors J. Auškaps.

Padome pieņēma noteikumus par pabalstu un aizdevumu fondu studentiem. Fonds sastādas no valsts dotajām un pabalstīto studentu maksāmām summām. No fonda izsniegti studentiem pabalstu lekciju naudas nomaksai. 25 proz. no izsniegtās summas būs neatmaksājams pabalsts, kāmēr 75 proc. jāatmaksā. Līdz ar to atsvabināšana no lekciju naudas līdzšinējā kārtībā vairs nenotiks. Lūgumi pēc pabalstiem un aizdevumiem iesnedzami fakultātu kanclejās līdz 17. sept. un no 23. līdz 25. sept. izziņas studentu vārdus, kam šie pabalsti piešķirti.

Rokfella fonda piešķir fizikas institūta vajadzībām 2900 dolāru pabalstu.

Berlines universitātes rektors prof. Dr. E. Fišers bija lūdzis atlaut oktobri mūsu universitātē noslēpti lekciju par antropoloģiju, bet kādu mūsu mācības spēku lasīt lekciju Berlines universitātē. Universitātes padome prof. Dr. E. Fišera lekcijai piekrita.

Piešķir komandējumus prof. V. Maldonim uz Rēveli, kur viņš kā teoloģijas fak. pārstāvis piedalījās 16. sept. Igaunijas biskāpa Rehamēki iesvētīšanā amatā. Fil. fak. priv. doc. T. Celmam piešķira komandējumu uz Kārlauču Alberta universitāti, kur viņš aicināts lasīt lekciju. Jurid. zinātnu kand. P. Lejīnu komandēja 1 gadu uz Ameriku, kā Rokfella fonda stipendiātu. Tauts. nod. asistentam Atzīlniekam turpat. Šo komandējumu pagarināja vēl uz gadu. Medicīnas fak. prof. K. Komandēja uz prettuberkulozes ligas starptautisko kongresu Varšavā, Dabas zin. fak. subasistentam Jansonam piešķir komandējumu uz Poliju, bet sūnīm Itālijā prof. A. Spekkem pagarināja atvainījumu vēl uz gadu. Ievēlēja filol. fak. pie slavu literatūras vēstures katedra par vec. docentu St. Kolbuševski. Kultūras fonda padomē par universitātes delegātiem ievēlēja prof. A. Tenteli un A. Vitoli, Studentu tiesā; prof. K. Kundziņu un E. Ziemeli, un doc. P. Lejīnu un K. Purīnu. Stipendiju komisijā: prof. J. Plāķi un Fr. Balodi, un vec. doc. G. Klaustiņu. Komisijā līdz darbojās arī prorektors studentu lietās.

Nebrīvības gadusimtos mūsu zemei atradās divu svešu ieteikmu žāugos — vācu un krievu. Līdz ar neatkārīgas Latvijas nodibināšanos pēdējā, izņemot Latgali, izgaisusi, jo krievu valoda nobīdīta skolās pie malas.

Bet vācu gars bija par daudz dziļi iesūcīes mūsu asinis: līdz šim galvenā svešvaloda skolās bija vācu, citu tautu literātūru un zinātnes saņiegumus joprojām saņemām gan drīz tikai ar vācu starpniecību. Saņotams, viss tas bija apdvests ar vāciem īpatnējo vienpusību — sevišķi pēdējā laikā, kad Vācijā prasīja, lai arī literātūra un zinātnes kalpotu ģermānu agresīvajiem mērķiem. Tie mums nekādā ziņā nav labvēlīgi.

Tādēļ jau labu laiku atpakaļ latvju intelligence sāka meklēt ceļus, kā atsvabināties no vācu ieteikmes šaurā loka. Daļa piegriezās franču kultūrai, citi daudz plašākai un īpatnējākai — angļu. Sevišķi augstskolas mācības spēki un studenti ar katru gadu vairāk kļuva par pēdējās piekritējiem. Arvien lielāks auga to skaits, kas augskolas iestāšanās pārbaudījumos eksāminējās

izglītības min. prof. L. Adamovičs. Statūtu komisijā ievēlēja prof. L. Adamoviču un J. Plāķi. Latviešu valodas pārbaudījumu komisija — prof. E. Blesi, J. Kaulīna, J. Plāķi. Par pārstāvjiem valsts vēsturiskā mūzeja kollegijā — prof. Fr. Balodi, A. Tenteli, P. Šmitu. Par pārstāvī izglītības min. komercinstitūta komisijā — doc. J. Kārkliņš.

Pazīgojums stipendiju lūgumu lietā. Universitāte izdalīs arī tekošā mācības gadā stipendijas studentiem, ko izmaksās pa mēnešiem mācības gada laikā. Priekšroku dos vecāko kursu studentiem, stipendijas atmaksājas ar proc. pēc studiju beigšanas, resp. atalgojuma akadēmiskā darbībā. Lūgumus iesniedzot, jāizpilda rūpīgi un apzinīgi anketa pēc sekretāriātā dabūjuma paraugā un jāpieliek fakultates apstiprināts izraksts no studiju grāmatīnas par studiju sekmēm pēc sekretāriātā dabūjuma paraugā un arī dokumentāriski pierādījumi par ģimenēm un mantas stāvokli, piem. pagasta valdes apliecības par vecāku, resp. paša ģimenēs sastāvu, darba devēju iestāžu apliecības par vecāku, resp. pašu darbu un ienākumiem u. t. t.). Pirma mācības gadu (kursu) studentiem nav paredzama iespēja saņemt stipendijas ierobežoto stipendiju fondu līdzekļu dēļ. Lūgumus pieļem Baznīcas ielā 5, dz. 7, darbdienās no plkst. 10—14. Ar 30. septembrī lūgumu pieņemšanu slēgs.

5 sirmie zinātnieki vēl šogad lasīs lekcijas universitātē.

Maksimālo vecumu sasniegusi un ar ministru kabineta lēmumu no amata atbrīvotie universitātes mācības spēki, turpmāk savās fakultātēs darbosies kā ārštāta atsevišķu priekšmetu pasniedzēji.

Pirms bārdas skūšanas

un proti pirms ieziņēšanās (vislabāki dažas minūtes iepriekš) ierīvējat

NIVEA-CREME vaj ELLU

krietni īdā. Bet ne pārak biezi, lai neiespaidotu ziepu putos. Āda top elastīga, bārdas mati tiek mikstināti, nāris labāki griež, skūšana tiek atvieglota; Jūs neciešat vairs no īdās sarkanumiem un plāsījumiem. Varat arī vakaros, pirms gulēšanās ierīvēties; iedarbība būs ta pate. NIVEA-CREME: Ls. 0.50—1.60 / NIVEA-ELLA: Ls. 0.90, 1.50, 2.50

Rūpn. A. S. „Pilot-Rīga”, Rīga, Krāsotā ielā 3

Ievēribu studējošiem

Sava veikala parvietošanas dēļ uz Brīvības ielu № 64/66 esam izstrādājuši kalkulāciju un atraduši, ka varam pagatavot saviem god. pasutītājiem par tik pat lētām cenām, kā pērkot gatavus apgērbus un vēl lētak. Viens pasutījums Jūs apmierinās. ● Kraujumā vietejie un arzemju audumi priekš frakām, smokingiem un ketavejiem. ● Jaunākie fasoni, darbs atbildigs.

Dāmu un kungu drēbnieku amata meistari K. Miezis un K. Strēms Rīgā

Pusdienas

3. ēdiens 50 sant.
3. ēdiens 65 sant.

Sevišķi izdevīgi

STUDEJOŠIEM

jemot abonēmentkartī

30 pusdienas Ls 14,50

10 pusdienas Ls 5,50

Pusdienas galds

«ABONĒMENTS»

Tērbatas ielā Nr. 19/21

(Koka māja).

HOLENDERS un FRIDLENDERS

Dib. 1903. g.

KALĀKU IELĀ № 1.

Tālr. 20318

Rasetnes, logaritmī linijāli, zīmēšanas un paus-papiri, pauzaudekls, sliedes, mērogi

Visi zīmēšanas, gleznošanas piederumi un rakstāmlietas

Augsta kvalitāte — zemas cenas

Augstskolas audzēkņiem — rabats

E. Zirnītis.

SENA PASAKA.

Kāds tēvs reiz, jauzdams paceltu jau dzirkla spalu.

Pie sevis dēlus saucis, telca: «Drizi jums Būs jāsaujē mans sūri krātās mantojums.

Un padoms — neizklīst kur kuram savu malu.

Ei, dēls, tu, jaunākais, un atnes kūli skālu!

Tā labi. Papēm vienu, lauz un raugies:

gums?

Nu lūk — to salauž tava spēka pārakums.

Tā tev — ja būsi viens — ar' naidnieks,

daris galu.

Nu pamēģini visu kūli! Spēks par vāju!

les palīgā tev vecākais — tas stiprinieks.

Nu lauzat droši, braši, piesperdam i kāju!

Nekā! Un tāpēc turaties kā viens ar godu:

Nekas jūs nesalauzis stiprus, nesalieks,

Nekas to neatņems, ko tagad mirdams dodu.♦

liem un viņa sekmēm studijās. Puslidzienādos apstākjos priekšroka dodama tiem, kas piedalījušies kaujas par Latvijas atbrīvošanu. (Domāt šeit karavīri — kaujas daibīki, kas savas tiesības uz 1 gada atsvabināšanu jau izlietojuši un tagad vēlas, lai viņiem piešķirtu pabalstu mācības naujas nomaksai).

Jaunuzņemtajiem studentiem pirmājā mācības gadā pabalstus nepiešķir.

Studentiem, kas līdz 15. oktobrim nebūs realizējuši viņiem piespriestos atvieglojumus, t. i., nebūs nomaksājuši noliktos Ls 5.— studentu pašvaldības vajadzībām, Ls 1.— par leģitimācijas karti un otro puslekcijas naudas (pedējais attiecas uz tiem, kam piespriest pabalsts ar aizdevumu puslekciju naudas apmērā), piešķirtie atvieglojumi ies zudumā.

Pierastišanās uz priekšmetiem izdarāma līdz 15. oktobrim.

Studentu veselības pārbaudes rezultāti.

Laikā no 15. februāra līdz 15. maijam studentu veselības pārbaudē izmeklēti 7337 studenti, no kuriem ar plaušu tuberkulozi slimoti 501 students vai 6,9% no kopskaita, 132 (vai 1,8%) ir aktīva tuberkuloze, 210 (2,9%) — vāji aktīva un 159 (2,2%) — inaktīva tuberkuloze. Studenti, kas līdz šim nav vēl ieradušies uz obligatorisko veselības pārbaudi, to vēl var izdarīt pie šādiem ārstiem: 1) Dr. Vītolīga Kr. Barona ielā 11, dz. 3, otrdienas, no plkst. 17—18; 2) Dr. Lūša Lačplesa ielā 23, piektā dienās, no plkst. 14—15, un 3) Dr. Vētras Skolas ielā 9, arī piektā dienās, no plkst. 16,30—18. Tiem studentiem, kas nebūs ieradušies uz obligatorisko veselības pārbaudi, resp. kam nebūs atzīmes matrikulā, Universitātes sekretārīts neizsniegs «maksāšanas zīmi».

Propagandas plakāti universitātē. Pie universitātes sienām koridoros un vestībulos piestiprināti lekšķietu ministrijas informācijas un propagandas dajās izlaisti plakāti: piem.: «Katrā savā darbā, bet visā valstīs darbā» (K. Ulmanis), «Strādāsim tā, lai mēs būtu cienīgi dzīvot atjaunojot Latviju» u. c. Tas ir apsveicams solis. Sie uzsaikumi būs kā pamudinājumi katram studentam, kas pārsperdam universitāti, pie kam katru gadu jāmaksā vienā gadā pajemtā summa ar tās augiem.

Piešķirto pabalstu un aizdevumu, piegriezis vērību lūdzēja materiāliem apstāk-

liem.

Redakcijas kolēģija.

Atbild. redaktors: Roberts Spodris.

Kolēģijas priekšēde Elza Gaile.

Izdevējs:

L. U. studentu vienotu Vienkopa.

DOMA MŪZEJS
ATVĒRTS SVĒTDIENĀS
NO 11—2

Gentleman
Latvijas plašākais apgērbu nams
Rīga, Kalāku ielā 22/24
Jelgava, Pils ielā 6/8

ELIDA
elegantās dāmu zīda zekes
Tālr. 30307

Rīgas aplokšņu fabrika

J. Veiss

L. Grēcinieku ielā 30. Tālr. 21233, 26951.

Gumijas preču nams

D. Hiršbergs

Rīga. Šķūņu ielā 6.

Sveicam akadēmisko saimi Latvijas Universitātes 15. gada svētkos

Dr. D. BLOVETCS. Rigā.	Dr. M. SPRINGENFELDTS Rigā.	Sanatorija «ATGĀZENE» Rigā.	Dr. B. HERCFELDTS Rigā.	Fr. GRAUDS Rigā.
Konservu un skārda preču fabrika ARNOLDS SÖRENSEN Tērbatas ielā 75/77	EDUĀRDS MIEZIS būvuzņēmējs Olava ielā 8	Velosipēdu fabrika. «LATVELLO» Elizabetes ielā 16. Tālr. 26613.	ED. KRŪMINŠ Filca, vates un plātmaļu fabrika. Piedāvā studentu deķelus, plātmales, dāmu un kungu veļu. Rigā. Kr. Barona ielā 59.	
Zelta, sudraba un varā amalgemas no Ķīm. laborāt. «CHEMIDENTA» ir augstākā šķira. Dabūjamas visās dental — noliktavās	M. ŠIRS Rigā, Lāču ielā 8. Tālr. 92436. (Firma dib. 1900. g.). Pieņem pasūtījumus uz dažādām adi- tām lietām un izlābojumiem. Var pie- nest pašu materiālu.	Lenču un šķoru austuve B. LIVENSONS Rigā Popova ielā 6. Tālr. 28266	Rezervēts «V. B.» Kvīts 216	
VILCHELMS JAPHE Rigā	RIGAS STACIJAS BUFETE A. Zaikovs	REZERVĒTS Kvīts 197	Mēbeļu veikals J. M. TAICS Kr. Barona ielā 30. Tālr. 27968 Marijas ielā 21-a. Tālr. 27556	Dzelzs un tērauda preču tīrgotava H. HIRŠMANS un D. BAUM Audēju ielā 10.
Ieroču veikals un gumijas preces G. J. LANDMANIS Grēcinieku ielā 37	O. GERVAŠS, RIGĀ Kaļķu ielā 28.	Bērnu apģērbi L. LĪBMANS Brīvibas ielā 14. Tālr. 26957	Smalkādu un jostu darbnica A. ROZENTĀLS Kaļķu ielā 12. Tālr. 29181	Manufaktūras tīrgotava A. HAITS u. I. KLINKS Audēju ielā 1. Tālr. 20333
Ādu apstrādāšanas un krāso- šanas akc. sab. «ELEKTRA» Marijas ielā 8-a. Rigā	Nošū tīrgotava K. REINCHOLDS Brīvibas blv. 1	Parfimerijas un izziņu piede- rumu veikals A. SOKOLOVIČS Brīvibas ielā 10	Dāmu apģērbu nams B. FRĪDMANS Rigā Kr. Barona ielā 14	LIPMAN LIVŠIC L. Ķeniņu ielā 35. Tālr. 23376
Vai vēlaties noskūties bez grūtībām? Tad pieletiet sekošus asmenus no pirmkl. zviedru tērauda	Tirdz. un rūpn. A/S. EMIL FALKENHOF Zeķu un trikotāžu fabrika 	Akc. sab. «ARS» Elizabetes ielā 61	Koku eksports JAKOB N. LEVIN Doma lauk. 11/13	Koku tīrgotājs Z. Gutin Baznīcas ielā 31
Marka ARROW-Luxus 0,08 l. g. 0,40, 10 g. 3,80 Marka ARROW-Special 1 g. 0,25, 10 g. 2,30 Marka ARROW-Privat 1 g. 0,18, 10 g. 1,65	Dabūjami attiecigos vei- kalos. Vairuma pārdoša- na: pasta kaste 405.	Kant.: Grēcinieku ielā 12 Tālr.: 20319, 20325. Fabrika: Brīvibas ielā 129/133.	S. M. MUŠATS Rigā	Zīda austuve «GIBAR» Marijas ielā 103

Ziemeļu Banka

Akc. Sab-ba
(NORDISCHE BANK. A.-G.)
L. Smilšu ielā 11/13.
(Gr. Sandstrasse 11/13).

TELEFONI:
Valde 23195; Dir. rīk. 23508
Darbvediba un tālsar. 23197
Ārzemju un preču nod. 33289
Vekseli un inkasso 23198

Bite un Gulbis

Galas un desu rūpniecība.
Tīrgotavas:

Marijas ielā 114. Tālr. 92449
Svērtuves ielā 10. Tālr. 22114
Avotu ielā 39. Tālr. 30959
Kr. Barona ielā 39. Tālr. 29733
Centrāltirgus galas pav. 7.
Majoros: Tirgus laukumā. Tālr. 446,

Chr. Haffelberg

Dib. 1877. g.
L. Jauniela 13. Tālr. 34497.

Grāmatu sietuve.
Vienkārša un mākslinieciskā izpildīj.

Mākslas graviera darbnica
TH. RUHWALD
ip. J. EDELHAUS

Valm. ielā 31. Tālr. 28094.

Maiznīca P. BIERNIS.

ANNA BRAMAN
drogu tīrgotava.

Kažoku veikals
Ch. Livensons
Grēcinieku ielā 8. Tālr. 23018.

Kalkau un Busch

Rīga,
Kantoris: Šķūņu ielā 19. Tālr. 21170.
Noliktava un ķīm fabrika:
Valmieras ielā 10/14. Tālr. 21170.
Piedāvā vairumā:
Ebano - Asfalt - Bitumenu,
Karbolineumu «Barol», «Imrol»

A. Grobin,

Rigā
Marijas ielā 19. Tālr. 29369.

Rigas svina un cink- krāsu rūpniecība A/S.

Kr. Barona ielā 130. Tālr. 92261, 94553.
Svinīla baltums, svina minījs, svina
glūdums, cinkbaltums.

Rigas-Jelgavas autosatiksme

L. Rūtens

Jelgavā. Tālr. 307.

Jānis Roze

Latviešu stenogrāfijas autors un
lektors Latv. universitātē.

Bruno Frobeen

LIELTIRGOTAVA
Gildes lauk. 4. Tālr. 3518.

Būvuzņēmums, zāģētava un
koku apstrādāšanas fabrika

„Chr. Steinert”

Rīga, Stabu ielā 58.
Tālrunis 96868.

Galdniecība — Parkets.

A/S. „MARSS”

Rīga, Dzirnavu ielā 66, ājrs. 22415, 30427.
Tēraudi, būvapkalumi un visi
tehniskie piederumi.

Kluga un Ervalds

ipaš. K. Klūga,
trauku un lampu tīrgotava
Tērbatas ielā 14, tālrunis 20257.
Pastāvīgā krājumā dažādi galda trauki,
nerusošie naži, karotes, virtutes
piederumi, Vecka aparāti, elektrības
un petrolejas lampas u. t. t.

Manufaktūras preču
tīrgotava

Jānis Vanags

Brīvibas ielā 52. Kalku ielā 17.
Kr. Barona ielā 16.

Superfosfātfabrika Milgrāvi pie Rīgas

Akc. Sab.
TĀLRUNIS:
Pils. kant. 32848, 755.
Fabrika: 37170, 37123.

Laboratorija

Prof. Dr. med. R. Ādelheims

Valdemāra ielā 33.

APDROŠINĀŠANAS AKC. SĀB.

„Kurzeme”

Rīga, Doma lauk. 11.
Tālr.: 21622, 23539, 32117.

Rīgas kokvilnas vērptuves un
lenšu austuves sabiedrība

„LENTA”

Rīga, Mārupes ielā Nr. 10.

„Alfa-Astra”

Jankevičs, Fleišers un b-ri,
Rīga, Ganibu dambi 7-a,
Tālrunis 30421.

M. S. KUZNECOVS.

Konditorējas preču fabrika

V. KUZE

Artillerijas ielā 55.

Tabakas fabrika

A. S. Maikapar

A/S.

Dib. 1887. g.
Miera ielā 12.
Telefoni:
Valde 94277. Kantoris 92873.

Rīgas Zīds

zida austuves akciju sabiedriba.
Rīgā.

Gumijas rūpniecības A/S.
„Kvadrāts“

piedāvā savus atzītā augstvērtīgus ražojumus, kā:
galošas, botes, gumijas zābakus, tenisa, sporta,
peldu un vasaras kurpes.
Bez tam: sūklus, tēhniskas un kirurgiskas gu-
mijas preces, šķūnēs, grīdu paklājus, veloriepās
un velokamēras.

Zasulauka Kokvilnas vērptuves un austuves sabiedrība

Rīgā, Šampētera ielā Nr. 1.
Tālr. 41391, 41290.

Ēku pamatu izolācijai tikai bezdarvas papi „BITUMOL“

(asfalta izstrādājumus), izturīgais un droškais
materiāls izolācijai „Bitumol“ pape dabonama
25, 33, 50, 100 cm, cm plājs un 20 mtr. garās sloksnēs

E. Ansohn un Ko.
Rīgā, Parka ielā 8. Tālr. 26090 un 21422.
Apbalvots ar lielo zelta medaļu.

Pirmā Rīgas Apdrošināšanas Sabiedrība

dib. 1765. g.
Rīgā, Šķūņu ielā 23.

Krievu-francu

gumijas, guttaperčas un telegrāfa piederu-
mu fabriku sabiedrība zem firmas «Pro-
vodniks» likvidācijā.

Rīgā.

I. skīras restorāns
„Mazais Vērmaņa Dārzs“

Atvērts no plkst. 10 r. līdz 2 n.
Virtuve augstākā labuma.
Pieem rautus iekš- un ārpus mājas.
Zalona orkestris.

Krāsotava, kimi. mītava un vejas
mazgātava

J. Puševs

Rīgā, Pērnava ielā 2. Tālr. 93212.
Piepmēšanas vietas:
Stabu ielā 52-a, — Blaumaja ielā 10;
tālr. 26725, — Elizabetes ielā 35, —
Kr. Barona ielā 14, — Brīvības ielā
124, tālr. 91967, — Jāga ielā 16.

Baltroce

Labākais līdzēklis roku tiršanai.
Piezīme: Baltroce taisa visnetrā-
kis rokas tiras un baltas.
Izgatavots Marijas aptiekas laborā-
torijā.
Rīgā, Marijas ielā 3. Tālr. 21865.

O. I. Keller mašīnu fabrika
A/S. Keller & Stein,
Rīgā

Armatūras, transmisijas un
tehniski fabrikas piederumi.

Konditorēja un kafejnīca

J. Freimanis

Brīvības ielā 1. Tālr. 27797.

Lieliski garšo

Goeggingera šokolāde „GAMMA“

Papīru fabrika
Ed. Brūns & B-dri
akciju sabiedrība
Rīgā, L. Smilšu ielā 19/21.

Baltijas zīdu un vilnas austuve

„Letré“

Kalķu ielā 13. Tālr. 33630.

Savstarp, kreditbiedrība pie
Latvijas
Tirdzniecības un rūpniecības
biedrības
L. Kalēju ielā 14/16.

A.-S. Rīgas konservu fabrika

S.K.F.

Artillerijas ielā 40.

A/S. «J. Bujanovers»

dib. 1903. g.

Studentu cēpures visām korporācijām un biedrībām.
Veikals: Kalķu ielā 16.
Fabrika: Krāmu ielā 10.

Viss
Vieglatēliem
Futboliem
Vingrotājiem
Slēpotājiem.
Sporta nams „Brennabor“
Rīgā, L. Smilšu ielā 36, pie
Pulvertornu.

Ieteicam „Dolorin“

„Parmacon“ kīm. farm. lab. cand. pharm. O. Baltakmens. Tālr. 94987.

Dzelzs imports
**HIRSFELDT, HIRSHORN un
TRAINIS.**

Rīgā, Turgeņeva ielā, noliktava 8—9.
Tālr. 31053 un 32495.

Komanditsabiedrība
J. Steinveiss & Biedrs

Rīgā, Juļa Alumīna ielā 3.

Akciju sabiedrība

„Moritz Feitelberg“

RĪGA

Ilgvīloj. trīzēšana, griešana un krāso-
šana tiek izpildīti pēc visjaunākām
modes prasībām trīzētavā
„MAKS“

Brīvības ielā 8.

Ķimikāļu tirdzniecība A/S.
„Chevag“

Rīgā.

Rīgas Cementa Fabrikas
C. Ch. Schmidt A/S.

Rīgā, m. Svaru ielā 1.

Inž. **Eduards Kadikis**,
Elizabetes ielā 8.

Baltijas cimdu fabrika

„Kleopatra“

Rīgā.

Kolonālpreču lieltirgotava un maka-
ronu fabrika

Пēters Sultes

Rīgā, Tērbatas ielā 24, paša namā,
Tālr. 27613.

Vilnas drēbju fabrika

„Boston“

Tērbatas ielā 73.

Būvmateriālu, dzelzs, tērauda un
krāsu tirgotava

Markus Bergman

L. Peldu ielā 22.

Tabakas fabrika
„TRUD“

Gertrūdes ielā 103.

Tirdzni.-Rūpn. Akc. Sab.
„LATRUS“

Zigfr. Meijerovica blv. 11.

Plk. Wolfsmidta A/S.

Plk. Brieža ielā 25.

Rīgas vilnas vērptuve
„Merino“ Rigā

Artillerijas ielā 47.

Ieteicam onkonomisko vejas zīlumu

„Sokol“

kā arī mūsu sušpapīrus

„Sokol“

Ādu cimdu fabrika

D. Mirkins

Fabrika un veikals: Brīvības ielā 5.

Tālr. 29528.

Vairumā.

Vilnas apstrādājumu fabrika

„Viktoria“

ipaš. S. Rabinovič.

Rīgā, Brīvības ielā 129. Tālr. 92494.

Adolfs Kleins

Dzelzs tirdzniecība

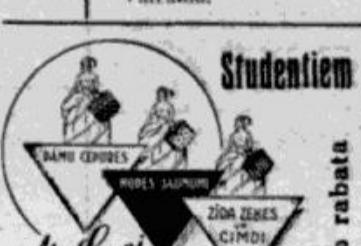
Rīgā, Grēcinieku ielā 30. Tālr. 22772.

«Flaxtrade»

Aditava un trikotāžu
lieltirgotava

R. Vestermans

Tirgūnu ielā 16,
Rīgā.

VOLDEMĀRS MAJORS

Rīgā, Valņu ielā 2.

Brillanti
zelts
sildrabs
kristāls
O. Vidzers

Kalķu ielā 9.
Studentiem rabats.

Vienīgā Larvijas klavieru
fabrika:

P./S. KĀRLIS KLAViNS

Zasulaukā, Tapēšu ielā 4.
Kr. Barona ielā 6.
Tālr. 34704.

J. N. Gor

Rīgā.

Skārda iesaīgojumu salīm. un
techn. piederumi, rūpn. akc. sab.

„Zvaigzne“

Brīvīgielu ielā 11.

Modes preču nams

J. Chaitin

Kungu ielā 5. Tālr. 21588.

Brīvības ielā 2. Tālr. 34964.

Akciju sabiedrība

„Lignum“

Rīgā.

Rīgas tūku fabrika

J. WEISS

Rīgā, Šarlotes ielā 46.

Tirdzniecības nams
„Nord“

Rīgā, Kēniņu ielā 12. Tālr. 20568.

B. Fogelmanis

Rīgā.

Aspāzijas blv. 2.

Josu papīrosus uzlabo

MERKURI

čaulites
ar Havana vafī

A. JAUNZEMS,
Rīga

Kr. Barona ielā 21.

8
600AIGAS